

**TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLARIN
SOSYAL SİGORTA İÇİNDEKİ YERİ: HONAZ ÖRNEĞİ**

Ali ŞAHİN

OCAK 2018

DENİZLİ

**TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLARIN
SOSYAL SİGORTA İÇİNDEKİ YERİ: HONAZ ÖRNEĞİ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dönem Projesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri Anabilim Dalı
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Programı**

Ali ŞAHİN

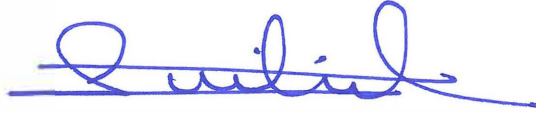
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

**OCAK 2018
DENİZLİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı öğrencisi Ali ŞAHİN tarafından hazırlanan “**TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLARIN SOSYAL SİGORTA İÇİNDEKİ YERİ: Honaz Örneği**” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu' nun
.../.../2018 tarih ve Sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Vefa NALBANT
Enstitü Müdürü

ETİK SAYFASI

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

Ali ŞAHİN

ÖZET

TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLARIN SOSYAL SİGORTA İÇİNDEKİ YERİ: HONAZ ÖRNEĞİ

ŞAHİN Ali

Dönem Projesi

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Programı

Proje Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

Ocak 2018, 45 Sayfa

Tarım sektörü, istihdam edilen iş gücüne bakıldığında, ülkemiz için halen çok önemli bir yere sahiptir. 2926 sayılı kanun ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sigortalılığı tanımlanmış ve istihdamın kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Ancak gerek sosyal güvenlik sistemindeki açıklar, gerekse tarım bağkurlusunun gelirinin yetersizliği, tarım sektöründe kendi adına ve hesabına çalışan bireyin kayıt dışı istihdama yönelmesine neden olmuştur. Bu çalışma ile Denizli ilinin Honaz ilçesinde, tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sigortalılığı incelenmiş, tarım bağkurlularının kayıt altına alınma şekli, sigorta primlerini düzenli ödeyip ödeyemedikleri araştırılmış, tarım bağkurlularının gözüyle, sistemin işleyişi ile ilgili aksaklıklar tespit edilerek, bu aksaklıkların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada 20 katılımcı ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Yapılan görüşmeler sonucunda, tarımsal gelirin düzensiz ve miktarının belirsiz oluşu çiftçilerin sosyal güvenliğe erişimini olumsuz etkilemektedir. Sosyal güvenliğe ancak büyük ölçekli arazi sahipleri, tarımsal araç gerece sahip olanlar ile hanede aylık düzenli geliri olanlar ulaşabilmektedir. Küçük arazi sahipleri, düzenli ve büyük ölçekli gelire sahip olamadıklarından sosyal sigorta primlerini ödemekte güçlük çekmektedir. Çalışmada ayrıca tarımda sosyal güvenliğin eril bir yapıya sahip olduğu; sosyal sigortalı hanelerde yalnızca hanenin erkek üyesinin sigortalı olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tarım sektörü, Çiftçilerin Sosyal Güvenliği, Honaz İlçesi

ABSTRACT

THE PLACE IN THE SOCIAL INSURANCE OF WORKERS ON IT'S BEHALF AND ACCOUNT INTHE AGRICULTURE

The Example Of Honaz Province

ŞAHİN Ali

Term Project

Labour Economics And Industrial Relations Department

Labour Economics And Industrial Relations Programme

Adviser of Term Project: Assist. Prof. Dr. Nagihan DURUSOY ÖZTEPE

December 2018, 45 Pages

The agricultural sector still has a very important place in our country when it comes to the employed workforce. With the law no 2926, it is aimed to define the insurance of the employees working in the agriculture behalf of themselves and to register the employment. However, both the deficits in the social security system and the inadequacy of the income of the agricultural entrepreneurs have caused the working person in the agriculture sector to work in the informal employment. With this work, in the city of Denizli, province of Honaz the insurances of those working in their own name and account in agriculture were investigated and the research was carried out to find out that the agricultural entrances were registered and whether the insurance premiums could not be paid regularly or not and with vision of farmers with turkish social security problems of the operation of the system were detected and it is aimed to provide solution offers. In-depth interviews were conducted with 20 participants in the study. As a result of the negotiations, the irregular agricultural income and the uncertainty of the amount negatively affect the farmers' access to social security. Only those with large scale land ownership, those with agricultural equipments and those with monthly regular income can access social security. Owners of small land have difficulties in paying social insurance premiums because they can not have regular and large-scale income. The study also shows that social security in agriculture has a masculine structure and that just the male members of households in social insurance are insured.

Keywords: Agriculture sector, Farmers' Social Security, Honaz District

TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLARIN SOSYAL SİGORTA İÇİNDEKİ YERİ: Honaz Örneği

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLOLAR DİZİNİ.....	IV
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	V
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLAR

1.1. Kendi Adına Ve Hesabına Çalışma Kavramı.....	3
1.2. Tarımda Kendi Adına Ve Hesabına Çalışanların Sosyo-Ekonomik Görünümü	4
1.3. Tarımda Kendi Adına Ve Hesabına Çalışanların Sosyal Sigorta Mevzuatı İçindeki Yeri	7
1.3.1. 2926 Sayılı Kanun Açısından Bir Değerlendirme.....	8
1.3.2. 4956 Sayılı Kanunla Getirilen Değişiklikler.....	10
1.3.3. 5510 Sayılı Kanunda Kendi Adına Ve Hesabına Çalışanların Sosyal Sigorta Hakları.....	10
1.4. Tarım Bağkurunun Diğer Sigortalılık Türleriyle Kesiştiği Durumlar.....	12
1.4.1. 01.10.2008 Tarihi Öncesi Uygulamalar.....	12
1.4.2. 01.10.2008-05.04.2011 Tarihleri Arası Uygulamalar.....	14
1.4.3. 05.04.2011 Tarihi Sonrası Uygulamalar.....	16

İKİNCİ BÖLÜM

TARIM BAĞKURLARININ SOSYAL SİGORTA SİSTEMİ İÇİNDEKİ KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ARAŞTIRMASI- (HONAZ ÖRNEĞİ)

2.1. Honaz İlçesinin Sosyo-Ekonomik Görünümü.....	17
2.2. Araştırma Kapsam Ve Metodu.....	20
2.3. Araştırma Bulguları.....	20
2.3.1. Temel Demografik Bilgiler.....	20
2.3.2. Çalışmaya Dair Bilgiler.....	21
2.3.3. Gelire İlişkin Bilgiler.....	24
2.3.4. Sosyal Sigortaya İlişkin Bilgiler.....	27
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	32
KAYNAKLAR.....	35
ÖZGEÇMİŞ.....	36

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İktisadi Faaliyet Kolları Ve Oransal Dağılımı

Tablo 2. Kayıt Dışı İstihdamın Sektörel Dağılımı

Tablo 3. Tarımda Çalışanların Oransal İstihdam Şekilleri

Tablo 4. Honaz İlçesinin 2016 Yılı Nüfus Görünümü

Tablo 5. Honaz İlçesi Hane Sayısı Ve Dağılımı

Tablo 6. Honaz İlçesi Arazi Dağılımı

Tablo 7. Honaz İlçesi Tarım Arazilerinin Kullanım Alanları

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e. : Adı Geçen Eser

ÇSGB : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

DMK : Devlet Memurları Kanunu

ILO : Uluslararası Çalışma Örgütü

ISSA : Uluslararası Sosyal Güvenlik Kurumu

Kurum : Sosyal Güvenlik Kurumu

KVSK : Kısa Vadeli Sigorta Kolları

OECD : Ekonomik İşbirliği Ve Kalkınma Örgütü

SGK : Sosyal Güvenlik Kurumu

SSK : Sosyal Sigortalar Kurumu

SSGSSK : Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

TUIK : Türkiye İstatistik Kurumu

v.d. : Ve Diğerleri

GİRİŞ

İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek için bedensel ya da düşünsel olarak çalışmak zorundadır. Bireyler var olduğu sürece de bu çalışma devam edecektir. Ancak bireylerin öngöremediği, ya da öngörse de engelleyemediği bazı sosyal riskler vardır. Bu sosyal risklerden daha az etkilenmek için, birey, sosyal güvenliğe ihtiyaç duyar.

Günümüzde,  lke istihdamın dörtte birini oluşturan tarım sektörü, sosyal güvenlik açısından en güvencesiz çalışan gruptur. Uzun yıllar boyunca, işgücünün en çok istihdam edildiği sektör tarım sektörü olmuştur. Tarım sektöründe çalışanlar ilk kez, 17.10.1983 yılında çıkarılan 2925 sayılı tarım işçileri sosyal sigortalar kanunu ve 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar sosyal sigortalar kanunu ile sosyal güvenlik çatısı altına alınmaya çalışılmıştır. Ancak gerek kurum, kanun ile kendisine düşen görevleri tam olarak yerine getirmediği ve gerekse yine kanun ile belirlenen kamu kuruşları ve muhtarlar, bildirim zorunluluklarını yerine getirmediği için, kanun tüm Türkiye’de aynı anda uygulamaya geçilmediği gibi, tarım ile uğraşan zorunlu sigortalı vasfı taşıyan kişiler de tabiri caizse tesadüfen sigortalanmıştır.

5502 sayılı sosyal güvenlik kurumu kanunu ile SGK kurulmuş, sosyal güvenlik ile ilgili bu dağınlığın tek çatı altında toplanması ve 01.10.2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu ile nüfusun tamamının sosyal güvenlik kapsamına alınması amaçlanmıştır. Ancak yine de tarım sektöründe kayıt dışılık, ücretsiz aile işçiliği, zorunlu primlerin ödenememesi, iş kazaları gibi sorunlar çözülememiştir.

Tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlara ilişkin literatürde pek çok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların büyük bölümü, çiftçilerin çalışma koşulları ile tarımda iş sağlığı güvenliği konularına odaklanmaktadır. Tarımda alışanların sosyal güvenliğine ilişkin yapılan çalışmalar ise konuyu daha çok teorik bazda ele almıştır. Bu alışma tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sosyal güvenliğe bakışını ve sosyal güvenlik algışını bir saha araştırması çerçevesinde sunması açısından oldukça önemlidir. Bu alışma ile Honaz İlçesinde tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların gelir durumları, yetiştirdikleri ürünler, işledikleri arazilerin büyüklükleri, ziraat odalarına kayıtlılık durumları ve ziraat odalarına kayıt olma nedenleri  renilmeye çalışılmış; bu faktörlerin sosyal güvenliğe katılımlarını ne ölçüde etkilediği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada öncelikle kendi adına ve hesabına çalışma kavramı açıklanmış; Türkiye’de tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sosyo-ekonomik görünümü

Türkiye İstatistik Kurumu verileri ölçeğinde incelenmiştir. Tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sosyal sigorta sistemi içindeki yeri tarihi gelişimi itibariyle incelenmiş, yapılan yasal düzenlemeler ile bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar açıklanmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise, Denizli ilinin Honaz ilçesinde yapılan nitel alan araştırması ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sorunlarına, yine katılımcıların gözüyle çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLAR

1.1. KENDİ HESABINA ÇALIŞMA KAVRAMI

İşgücü piyasası içerisinde yer alan kategorilerin tanımlanması ve ölçülmesi oldukça sorunlu bir alanı oluşturmaktadır. Her şeyden önce, bu kategorilerin uluslararası düzeyde kabul görmüş standartlara oturtulması meselesi gelir. Standartlaşma işgücü piyasasına dönük veri tabanının oluşturulması ve bu verileri kullanarak analiz yapılmasını kuşkusuz kolaylaştırmaktadır. Ayrıca benzer tanım ve ölçülerin dünya ölçeğinde kabul görmesi, uluslararası karşılaştırmalar yapma olanağı da sağlamaktadır. Ancak işgücü piyasasına ait kategorilerin kesin içeriği her birinin nasıl tanımlandığına bağlı olarak değişmektedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılaşmalar, kuşkusuz işgücü piyasaları arasında da yapısal farklılıkların doğmasına yol açmıştır. Bu da işgücü piyasasında yer alan kategorilerin tanımlanması ve standartlaştırılmasını önemli ölçüde zorlaştırmaktadır. Kendi hesabına çalışma kategorisi bu konuda verilebilecek en uygun örneklerden biridir. (Gündoğan, 1999: 76)

ISSA'nın tanımına göre, kendi hesabına bağımsız çalışma, düzenlenmiş bir ekonomik faaliyet sisteminin dışında yer alma, herhangi bir sosyal güvenlik kapsamında olmama, gelirini kaydetmeme veya açıklamama durumları göz alındığında enformel sektörün görece ağırlığını barındırmaktadır. Formel ekonomide yer almama gerekçeleri incelendiğinde ise, özellikle elde edilecek gelirin düzensizliği ve sosyal sigorta primi konusunda, işveren katkısından yoksun olarak hareket etmelerinin getirdiği yük ön planda yer almaktadır. (Öztepe Durusoy ve Akbaş, 2017: 239)

Kendi hesabına çalışma, geniş anlamda ücret ya da maaş dışında kazanç elde edilen çalışma alanları olarak tanımlanabilir. Diğer bir açıdan kendi hesabına çalışan, girişimcilik yeteneği, fiziksel sermayesi ve emeğini ortaya koyarak kendi için çalışan ve bunun karşılığında kazanç elde eden kişidir. Kavramın homojen bir yapıda olmaması nedeniyle uluslararası kurumların tanımlarına da bakmak faydalı olabilir. Bu noktada ILO ve OECD' nin yaptığı tanımlardan yararlanmak mümkündür. Buna göre ILO' nun yaptığı tanımlama işverenleri ve kendisi için çalışanlar üzerinde durmaktadır. İşveren, bir ya da birden çok işçi çalıştıran, kendi girişimini ya da işyerini profesyonelce yöneten kişidir. Kendisi için çalışan ise girişimini ya da işyerini profesyonelce yöneten ve bu

süreçte hiç işçi çalıştırmayan kişidir. OECD' nin tanımına göre ise kendi hesabına çalışan kişi nakit ya da diğer şekillerde kar veya aileye kazançlar için faaliyet gösteren işverenler ve kendisi için çalışanlardır. (Darıcı ve Taşçı, 2015: 16)

Görüleceği gibi, kendi hesabına çalışanlar, yeni fırsatlar keşfeden bir girişimci olabileceği gibi diğer taraftan işsiz bir kişiden farklı olmayan bir gelire sahip bulunan birisi de olabilmektedir. (Gündoğan, 1999: 77)

Nitekim 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda ise kendi hesabına çalışanlar 4. Maddenin b bendinde sigortalı sayılmıştır. Buna göre, ticari kazanç veya serbest meslek kazancı münasebetiyle gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar, gelir vergisinden muaf olup, esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olanlar, kendi nam ve hesabına tarımda faaliyette bulunanlar ve anonim şirketlerin yönetim kurulu üyeleri, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket türleri ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları 5510 Sayılı Kanun 4/b sigortalısı sayılmaktadır. Görüldüğü üzere bir anonim şirket yönetim kurulu üyesi de, tarımda kendi nam ve hesabına çalışan da, basit bir esnaf veya sanatlar da kendi hesabına çalışanlar grubuna girmektedir. (Alper, 2015: 95)

1.2.TARIMDA KENDİ ADINA VE HESABINA ÇALIŞANLARIN SOSYO-EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

TUIK' in 2017 Eylül verilerine göre, yaklaşık 29 milyon çalışanın 6 milyonu tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu rakam toplam istihdamın %20,3 üne tekabül etmektedir. 2005 yılından günümüze kadar 5 puanlık bir azalma olsa da yine de tarım sektörü hizmet sektöründen sonra istihdamın lokomotifidir. Gelişmiş ülkelerde sanayi ve hizmetler sektörü istihdamda büyük yer tutarken, az gelişmiş ve gelişmiş ülkelerde ise tarım kesiminin istihdamdaki payı büyüktür. (Işın v.d., 2009: 1)

Tablo-1 İstihdam Edilenlerin Yıllara Göre İktisadi Faaliyet Kolları Ve Dağılımı(yüzde)

Yıllar	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
2005	100,00	25,5	21,6	5,6	47,3
2006	100,00	23,3	21,9	6	48,8
2007	100,00	22,5	21,8	6,1	49,6
2008	100,00	22,4	22	6	49,5
2009	100,00	23,1	20,3	6,3	50,4
2010	100,00	23,3	21,1	6,6	49,1
2011	100,00	23,3	20,8	7,2	48,7
2012	100,00	22,1	20,5	7,2	50,2
2013	100,00	21,2	20,7	7,2	50,9
2014	100,00	21,1	20,5	7,4	51,0
2015	100,00	20,6	19,1	7,2	52,2
2016	100,00	19,5	19,5	7,3	53,7
2017-Eylül	100,00	20,3	18,8	7,7	53,1

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi : 21.12.2017)

Tablo-1 de istihdam edilenlerin yıllara göre iktisadi faaliyet kolları yer almaktadır. Buna göre ülkemizden hizmet sektöründen sonra en çok istihdamın sağlandığı sektör tarım sektörüdür. 2005 yılından itibaren tarımda istihdam edilenler, yaklaşık %5 oranında azalsa da, bu oranı halen %20' ler civarındadır. Yıllar itibariyle inşaat ve hizmetler sektöründe istihdam edilenler artış eğilimindedir. Sanayi sektöründe istihdam edilenler ise %2 oranında azalmıştır.

Sosyal güvenlik açısından niteliği itibariyle yasal işlerde çalışarak istihdama katılan kişilerin, çalışmalarının gün veya ücret olarak kamu kurum ve kuruluşlarına hiç bildirilmemesi ya da eksik bildirilmesi demek olan kayıt dışılık tarım sektöründe çok yaygın bir durumdur.

Tablo 2' de görüleceği üzere tarım sektöründe kayıt dışılık yıllar itibariyle düşüş gösterse bile 2016 yılında %82,09 gibi bir orana sahiptir. Bunda tarım sektöründe, ücretsiz aile işçiliğinin yaygın olması, çalışanların kayıt altına alınamaması, bu sektörde çalışanlarda sosyal güvenlik bilincinin olmaması gibi çeşitli etkenler vardır. Tarımda kayıt dışılığın azalmasını ise, çiftçilere 2001 yılının ikinci yarısından itibaren verilmeye başlanan, mazot ve gübre desteğinden yararlanmak için, ziraat odalarına kayıt olma zorunluluğu getirilmesi olarak açıklayabiliriz. Ziraat odasına kayıt yaptıran çiftçi, gerekli şartları sağlıyorsa SGK tarafından tarım bağıkurlusu olarak resen tescil

edilmektedir.

Tablo-2 Kayıt Dışı İstihdamın Sektörel Dağılımı

Yıllar	Tarım	Tarım Dışı	Sanayi	Hizmet	İnşaat	Genel
2002	90,14	31,74	36,4	29,19		52,14
2003	91,15	31,55	36,43	29		51,75
2004	89,9	33,83	37,28	31,96		50,14
2005	88,22	34,32	38,11	32,27		48,17
2006	87,77	34,06	38,12	31,88		46,97
2007	88,14	32,34	35,51	30,63		45,44
2008	87,84	29,76	31,61	28,77		43,5
2009	85,84	30,08	33,43	28,4		43,84
2010	85,47	29,06	32,68	27,11		43,25
2011	83,85	27,76	31,5	25,71		42,05
2012	83,61	24,51	27,89	22,73		39,02
2013	83,28	22,4	25,23	20,9		36,75
2014	82,27	22,32	20,26	21,09	36,61	34,97
2015	81,16	21,23	19,13	20,05	35,58	33,57
2016	82,09	21,72	20,2	20,35	35,76	33,49

Kaynak : TÜİK (Erişim Tarihi :21.12.2017)

Tarımda çalışanların istihdam şekillerini; ücretli çalışan, yevmiyeli (günelik/mevsimsel) çalışan, kendi hesabına çalışan ve ücretsiz aile işçisi olarak gruplayabiliriz.

Tablo-3 Tarımda Çalışanların İstihdam Şekilleri (yüzde)

2015	Kadın	Erkek
Düzenli/günelik çalışan	10,8	15,4
Ücretsiz aile işçisi	79,9	22,4
Kendi işinde çalışan	9,2	60,4
İşveren	0,1	1,8

Kaynak : Tarımsal Ve Kırsal Geçimin Ulusal Cinsiyet Profili, Ülke Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmesi, (<http://www.fao.org/3/a-i6192o.pdf>) (Erişim Tarihi: 21.12.2017)

Tablo 3' te görüldüğü gibi tarımda çalışan kadınlar daha çok ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilirken, erkekler daha çok kendi işlerinde çalışmaktadırlar. Bu tarımda

cinsiyete göre çalışma statülerinin farklılaştığını göstermektedir. Tarımda sosyal güvenliğin eril bir yapıya sahip olması, sosyal sigortalı hanelerde yalnızca hanenin erkek üyesinin sigortalı olması, kendi işinde çalışan erkeğin, kadına göre daha çok olmasını açıklamaktadır.

Gündelik çalışanların işlerinin sürekli olmaması, sosyal güvenlik bilincinin olmaması gibi sorunlar, tarımda kayıt dışılık oranının yüksek olmasını açıklamaktadır. Ayrıca tarımda çalışanları kayıt altına almakta zordur. 5510 sayılı kanunun 6.maddesinin 1 fıkrası ile *“kamu idarelerinde ve kanunun Ek-5 inci maddesi kapsamında sayılanlar hariç olmak üzere, tarım işlerinde veya orman işlerinde hizmet akdiyle süreksiz işlerde çalışanlar... sigortalı sayılmaz”* hükmü nedeniyle, tarımda gündelik çalışanlar, zorunlu sigortalılık kapsamı dışındadır. Bu kişiler ancak isteğe bağlı sigortalılık hizmetinden yararlanırlar. Ancak düzenli işi ve geliri olmayan bu çalışanlar, isteğe bağlı sigortalılık primlerini ödeyemedikleri gerekçesiyle, sosyal güvencesiz çalışmayı tercih etmektedirler. Bu da tarım sektöründe kayıt dışılığı artıran başka bir nedendir.

1.3.TARIMDA KENDİ ADINA ÇALIŞANLARIN SOSYAL SİGORTA MEVZUATI İÇİNDEKİ YERİ

Tarımda çalışanlara sosyal sigorta yöntemi ile sosyal güvenlik sağlanması alanında ilk adım, 506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 3. Maddesinin 11.08.1977 tarih ve 2100 Sayılı Kanun ile değiştirilerek ‘ orman işçileri ile kamu veya özel sektöre ait tarım işlerinde ücretle çalışanlar’ in sosyal güvenlik kapsamına alınmalarıdır. Daha sonra 1983 yılında ise 2925 Sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu ile tarım işlerinde işveren yanında süreksiz işlerde çalışanlar yine aynı yıl Tarımda Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar için 2926 Sayılı Kanunla, sosyal güvenlik kapsamına alınmışlardır. (Arıcı, 2003: 57)

Türkiye de tarım işiyle uğraşanlar, sosyal güvenlik açısından en güvencesiz çalışan grubu oluştururlar. Buna sosyal güvenlik bilincinin oluşmaması, bu grubun gelirlerinin süreklilik arz etmemesi, gelirlerinin yağmur, güneş gibi dışsal faktörlerden etkilenmesi, girdi maliyetlerinin sürekli değişmesi gibi etkenlerin neden olduğu söylenebilir.

Tarım işiyle uğraşanları iki şekilde inceleyebiliriz. Birincisi tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar. İkincisi ise tarımda başkasının işinde tarım işçisi olarak çalışanlar.

Tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar daha çok bilinen adıyla çiftçilerdir. Çiftçilik, 6964 sayılı Ziraat Odaları ve Ziraat Odaları Birliği Kanununun 1A maddesinde 5184 sayılı kanunla yapılan değişiklikle tekrar tanımlanmıştır. Buna göre ekim, dikim, bakım, üretme, yetiştirme ve ıslah yoluyla yahut doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünleri elde edilmesine, bu ürünlerin yetiştiricileri tarafından işlenip değerlendirilmesine, muhafaza ve pazarlanmasına çiftçilik, Çiftçilik faaliyetlerini mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir ekim veya yetiştirme devresi yapanlara çiftçi denir.

1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe giren, 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununun 2. Maddesinde; Kanunla veya kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulan sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın 3 üncü maddenin (b) bendinde tanımlanan tarımsal faaliyetlerde bulunanlar, bu Kanuna göre sigortalı sayılırlar diye açıklanmıştır.

Aynı kanunun 3-b maddesi ise, tarımsal faaliyette bulunanları, kendi mülkünde, ortaklık veya kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde, kamuya mahsus mahallerde ekim dikim, bakım, üretim, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veya doğrudan doğruya tabiattan istifade etmek suretiyle bitki, orman, hayvan ve su ürünlerinin üretimini, avlanmasını, avcılar ve yetiştiriciler tarafından muhafazasını, taşınmasını sağlayanları veya bu ürünlerden sair bir şekilde faydalanmak suretiyle kendi adına ve hesabına faaliyette bulunanlar olarak tanımlamıştır.

Tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar, 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanununun 4. Maddesinin B fıkrasında Köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan ise; Tarımsal faaliyette bulunanlar, alt bendinde tanımlanmıştır.

1.3.1. 2926 Sayılı Kanun Açısından Değerlendirme

Ülkemizde tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sosyal güvenliği ile ilgili uygulama 1983 yılında çıkarılan 2926 sayılı kanunla başlamıştır. Tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlarla ilgili sosyal güvenlik uygulaması 1993 yılında tüm ülkeye yayılmıştır. 1998 yılına kadar sağlık sigortası kapsamı dışında tutulan tarım çalışanları, ilk kez 04.11.1998 tarihinde 4386 sayılı kanunla sağlık sigortası kapsamına

alınmıştır.(Karadeniz, 2006: 103)

01.01.1984 tarihinde yürürlüğe giren, 2926 Sayılı Kanun ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlara ve onların hak sahiplerine, malullük, yaşlılık ve ölüm hallerinde sosyal sigorta yardımı sağlama amacı taşımaktaydı. Kanun, herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmadan, kendi mülkünde, ortaklık ve kiralamak suretiyle başkalarının mülkünde ve kamuya ait alanlarda ekim, dikim, bakım, üretim, yetiştirme ve ıslah yollarıyla veya doğrudan doğruya tabiatın yararlanılarak bitki, orman, hayvan ve su üretimini, avcılar ve yetiştiriciler tarafından muhafazasını, taşınmasını sağlayanları ve bu ürünlerden başka bir şekilde faydalanmak suretiyle kendi adına veya hesabına faaliyette bulunanları kapsamına almıştı.

Yukarıda sayılan tarımsal faaliyetlerde bulunan erkekler yirmi iki yaşını doldurdukları tarihi takip eden yılbaşından itibaren sigortalı sayılmakta idiler. Aynı zamanda 22 yaşını dolduran ‘aile reisi’ kadınlarda sigortalı olabilmekte idi. Bu durumda olan kişiler sigortalı olma hak ve yükümlülüğünden vazgeçemez ve kaçınamazlardı. Ancak 50 yaşını dolduran kadınlarla, 55 yaşını dolduran erkekler istekleri halinde kapsama alınmakta idiler.

Diğer sosyal güvenlik kurumlarına prim ödeyenler, emekli aylığı, iş görmezlik ödeneği ve 2022 sayılı kanuna tabi olarak aylık bağlananlar sigortalı sayılmazlardı.

Tarımsal faaliyeti sona erenler, diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi çalışanlar ve aile reisi sıfatını kaybeden kadınların sigortalılıkları sona ererdi.

Malullük aylığı, yaşlılık aylığı ve toptan ödemesi, ölüm aylığı ve toptan ödemesi, cenaze yardımı yapılması 2926 sayılı kanun ile sigortalı ve hak sahiplerine sağlanan haklardı.

Malullük aylığı için beş tam yıl sigortalılık süresi gerekli iken sigortalıya son ödediği basamağa ait gösterge katsayısının %70’ i oranında malullük aylığı bağlanırdı.(sigortalı başkasının sürekli bakımına muhtaç ise bu oran %80’ e çıkarılırdı).

Yaşlılık aylığı için kadınlarda 20 tam yıl, erkeklerde ise 25 tam yıl prim ödeme şartı aranırdı. Kısmi emeklilikte ise yaş şartı erkeklerde 55, kadınlarda 50 ve 15 tam yıl sigortalılık süresi idi.

Yaşlılık aylığında da ise sigortalının son yatırdığı basamağa ait gösterge

katsayısının %70'i üzerinden yaşlılık aylığı bağlanırdı.

Sigortalının ödeyeceği prim tutarı, belirlediği gösterge katsayısının %15' i idi.

1.3.2. 4956 Sayılı Kanun İle Getirilen Değişiklikler

4956 sayılı kanunla 2926 sayılı kanunda yapılan değişikliklerle tarımda bağımsız çalışanlara, geniş ölçüde 1479 sayılı Bağkur kanununda yer alan hükümler uygulanmaya başlamıştır. (Güzel ve Okur 2004: 592)

4956 sayılı kanun ile sigortalılık başlangıç yaşı onsekiz olarak değiştirilmiştir. Kanun ile ellisekiz yaşını dolduran kadınlar ve altmış yaşını dolduran erkekler istekleri halinde kapsama alınırlar şeklinde düzenlemeye gidilmiştir.

1.3.3. 5510 Sayılı Kanunda Kendi Adına Ve Hesabına Çalışanların Sosyal Sigorta Hakları

Bu bölüm 5510 sayılı kanunun yürürlükteki maddeleri ve ilgili yönetmeliklerden yararlanılarak, oluşturulmuştur.

-Uzun Vade Sigorta Kolları Açısından Sosyal Sigorta Hakları:

- Maluliyet ;

Çalışma gücünün veya iş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücünün en az %60' ını kaybettiği SGK Sağlık Kurulunca Tespit edilen Tarım Bağ-Kurlusu malul sayılmaktadır. Maluliyet başvurusu yapabilmek için en az 10 yıldan beri sigortalılık, 1800 gün uzun vade sigorta primi yatırılması gerekmektedir. Malulluk aylığı; prim ödeme gün sayısı 9000 günden az olanlar için 9000 gün üzerinden, 9000 gün üstü prim gün sayısı olanlar için ise prim gün sayısı üzerinden bağlanır. Sigortalı sürekli bakıma muhtaç ise aylık bağlama oranı 10 puan arttırılır.

- Yaşlılık Aylığı ;

5510 Sayılı Kanunun 4/b sigortalılar için yaşlılık aylığı 9000 gün üzerinden bağlanır.9000 prim ödeme gün sayısını doldurduğu tarihe göre yaş haddi değişmektedir. 01.01.2036 tarihinden önce 9000 prim ödeme gün sayısını dolduran kadınlar için yaş haddi 58 iken, erkekler için 60'dır. Bu yaş haddi, 9000 gün sayısına 01.01.2048 tarihinden sonra dolduranlar için kadın ve erkekler için 65 olacaktır.

Sigortalıların yaş hadlerine 65'i geçmemek üzere 3 yıl eklenmek koşuluyla 5400 prim ödeme gün sayısından da emekli olabilme imkânı mevcuttur. Örneğin 01.01.2035'da 5400 prim ödeme gün sayısını dolduran 4/b sigortalı kadın 58 yerine 61 yaşında emekli olabilecektir.

Sigortalı ilk defa çalışmaya başladığı tarihte malul ise en az 15 yıl sigortalılık ve 3960 prim ödeme gün sayısı bildirilmiş olması koşuluyla yaşlılık aylığına hak kazanacaktır.

- Toptan Ödeme ;

Yaşlılık aylığında belirtilen yaş şartını yerine getirmiş olsa bile prim ödeme gün sayısını dolduramamış kimselere yazılı istekte bulunması koşuluyla yatırdığı primler, güncelleme katsayısı ile güncellenerek toptan ödeme şeklinde verilir.

- Ölüm Aylığı ;

Aylığı bağlanmış olan ve en az 1800 prim ödeme gün sayısına sahip sigortalılar öldüklerinde hak sahipleri, ölüm aylığına hak kazanmaktadırlar.

- Ölüm Toptan Ödemesi ;

Ölüm aylığı şartlarını taşımayan sigortalıların primlerinin yazılı istek ile güncelleme katsayısı ile güncellenerek hak sahiplerine verilmektedir.

- Cenaze Yardımı ;

Sigortalılar vefat ettiklerinde Kurumca belirlenen miktar kadar cenaze işlemlerini yapan hak sahiplerine cenaze yardımı ödenir

- Aylık Almakta Olan Kız Çocuklarına Evlenme Ödeneği Verilmesi ;

Ölüm aylığı olan kız çocuklarına evlenmeleri halinde yazılı istekte bulunmalarını müteakip 24 ay tutarında evlenme ödeneği verilir.

-Kısa Vade Sigorta Kolları Açısından Sosyal Sigorta Hakları :

- İş Kazası Sonucu Sağlanan Haklar ;

5510 Sayılı Kanunun 4/b sigortalıları iş kazası geçirmeleri durumunda iş kazası sonucunda iş göremediği süreler boyunca iş görmezlik ödeneği hak kazanır. Ayrıca iş

kazası sonucunda en az %10 sürekli iş görmezlik raporu alması durumunda ise sürekli iş görmezlik aylığı bağlanır.

- Meslek Hastalığı ;

Sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinde dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütümü şartları nedeniyle geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik hallerine maruz kalması halinde, sigortalının bunu belgelendirip SGK Sağlık Kuruluna başvurması ve de Kurulun bunu meslek hastalığı şeklinde onaylaması halinde sigortalıya meslek hastalığı aylığı bağlanır.

- Analık Hali Neticesinde Emzirme Ödeneği ve İş Görmezlik Ödemesi ;

Kadın 4/b sigortalılar, doğumlarından önceki bir yıl içinde en az 120 gün kısa vade primi yatırmış iseler analık hali nedeniyle ortaya çıkan işgörmezlik süresi boyunca(doğumdan önce 8 hafta, çoğul gebeliklerde 10 hafta; doğumdan sonra 8 hafta,) iş görmezlik ödeneği almaya hak kazanır.

Emzirme ödeneği ise 4/b sigortalı erkeğin eşinin doğum yapması sebebiyle Kurum tarafından belirlenen bir ödemedir. 2017 yılında bu miktar 133 TL'dir.

Tüm bu kısa ve uzun vadeli yardımlardan yararlanabilmek için sigortalının prim borcunun bulunmaması gerekmektedir.

1.4. TARIM BAĞKURUNUN DİĞER SİGORTALILIK TÜRLERİYLE KESİŞTİĞİ DURUMLAR

2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar sosyal sigortalar kanuna göre Bağkur tescili yapılanların, diğer sigortalılık türleriyle kesiştiği durumları 3 bölüm halinde incelemek mümkündür. Bu konuda 3 tane milat tarihi vardır.

Not: Bu bölümdeki konu başlıkları ve örnekler 25.08.2016 tarih ve 29812 sayılı resmi gazetede yayınlanan Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğine göre düzenlenmiştir.

1.4.1. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (01.10.2008 Tarihi) Öncesi Uygulamalar

2926 sayılı kanuna tabi tarım bağıkurlusu olarak geçen hizmetin, 5434 sayılı emekli sandığı kanuna tabi hizmetle çakışması durumu;

Her koşulda 5434 sayılı emekli sandığı kanuna tabi olan çalışmaya başlanılan süre geçerli olup, 2926 sayılı kanuna tabi geçen hizmet, 5434 sayılı emekli sandığı kanuna tabi hizmete başlanılan günden bir gün önce durdurulur.

Örnek-1: 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı olarak 01.03.1998 tarihinde, bağkur tescili yapılan A, 04.07.2006 tarihinde, 5434 sayılı emekli sandığı kanununa tabi çalışmaya başlarsa, bu kişinin 2926 sayılı tarım bağkuru tescili 03.07.2006 tarihi itibariyle sonlandırılır.

2926 sayılı kanuna tabi tarım bağkurlusu olarak geçen hizmetin 506 sayılı sosyal sigortalar kanuna tabi işçi statüsündeki hizmetle çakışması durumu;

Benzer durum burada da geçerlidir. 506 sayılı sosyal sigortalar kanuna tabi çalışmaya başlanılan süreden bir gün önce 2926 sayılı kanuna tabi tarım bağkuru hizmeti durdurulur.

Örnek-2: 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı olarak 08.04.2003 tarihinde, bağkur tescili yapılan B, 11.12.2007 tarihinde, 506 sayılı sosyal sigortalar kanuna göre, bir işverenin yanında işçi olarak çalışmaya başlarsa, bu kişinin 2926 sayılı tarım bağkuru tescili 10.12.2007 tarihi itibariyle sonlandırılır.

2926 sayılı kanuna tabi tarım bağkurlusu olarak geçen hizmetin 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanununa tabi hizmetle çakışması durumu;

506 sayılı sosyal sigortalar kanunu ve 5434 sayılı devlet memurları kanununa tabi çalışmalarda olduğu gibi, 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanuna tabi çalışma da, 2926 sayılı kanuna tabi çalışmadan önce gelir. 2926 sayılı kanuna tabi hizmet durdurulur. 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanuna göre tescil başlatılır.

Örnek-3: 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı olarak 13.05.2001 tarihinde, bağkur tescili yapılan C, 17.08.2005 tarihinde, 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanuna tabi olarak çalışmaya başlarsa, bu kişinin 2926 sayılı tarım bağkuru tescili 16.08.2005 tarihi itibariyle sonlandırılır.

2926 sayılı kanuna tabi tarım bağkurlusu olarak geçen hizmetle 2925 sayılı tarım işçileri sosyal sigortalar kanuna tabi hizmetin çakışması durumu;

Burada diğer kanuna tabi çalışmalardan farklı bir durum söz konusudur. Hangisinin tescili önce yapıldıysa, diğer sigortalılık işleme alınmaz. nce başlatılan sigortalılık devam eder. Ancak sigortalı kuruma müracaat ederek, 2925 tarım işçileri sosyal sigortalar kanununa tabi hizmetini sonlandırıp, 2926 tarım bağkuru sigortalılığını tescil ettirebilir.

Özetle 2925- tarım işçileri sosyal sigortalar kanunu haricinde, diğer tüm sigortalılık hizmetleri(SSK, BAğKUR, EMEKLİ SANDIğI), 2926 Tarım bağkuru hizmetinden önce gelir. Diğer sigortalılık hizmetleriyle akışmada, 2926 Tarım Bağkuru hizmeti durdurulur, tabi olduğu kanuna göre sigortalılık hizmeti devam ettirilir.

Ayrıca, tarihe göre önceden farklı sigortalılık hizmetlerine(SSK, Bağkur, emekli sandığı) tabi çalışan sigortalıların, 2926 sayılı kanuna tabi olarak tarım bağkurlusu tescili yapılamaz.

1.4.2. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Yürürlüğe Girdiği 01.10.2008 ile 05.04.2011 Tarihleri Arasındaki Uygulamalar

5510 sayılı sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunun bazı maddeleri 05.04.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6111 sayılı bazı alacakların yeniden yapılandırılması ile sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu ve diğer bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkındaki kanunla değiştirilmiştir. Bu tarihten sonra sigorta hizmetlerinin kesişmesi durumu tekrar değiştirilmiştir.

2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı kanununa tabi tarım bağkurlusu olarak geçen hizmetin 5434 sayılı devlet memurları kanununa tabi hizmetle çakışması durumu;

Her koşulda 5434 sayılı devlet memurları kanuna tabi olan çalışmaya başlanılan süre geçerli olup, 2926 sayılı kanuna tabi geçen hizmet, 5434 sayılı devlet memurları kanuna tabi hizmete başlanılan günden bir gün önce durdurulur.

rnek-4: 02.11.2008 tarihinde 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan

sigortalı olarak Bağkurlu olan D, 03.12.2010 tarihinde 5434 sayılı devlet memurları kanununa tabi çalışmaya başlamıştır. 02.12.2010 tarihi itibarıyla 2926 sayılı kanuna tabi bağkur hizmeti sonlandırılır.

2926 sayılı kanuna tabi geçen hizmetin 506 sayılı sosyal sigortalar kanuna tabi işçi statüsündeki hizmetle çakışması durumu;

Hangi hizmet önce geliyorsa o geçerlidir. Burada öncelik yoktur. 2926 tarım bağkuru sigortalılığı, işçi statüsünde SSK lı çalışmadan önce geliyorsa o geçerlidir. Sigortalının müracaatı bunu değiştiremez. Sigortalı ancak, ziraat odası kaydını sildirip, tarım işini bıraktığını belgelendirir ve beyan ederse o zaman, sigortalılık türü değiştirilebilir.

Örnek-5: 03.08.2009 tarihinde 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı olarak Bağkurlu olan E 'nin, 08.07.2010 da, 506 sayılı sosyal sigortalar kanuna tabi olarak, işçi statüsünde çalışmaya başladığını varsayalım. E 'nin sigortalılık türü bu çalışmadan etkilenmez. 2926 tarım bağkurlusu olarak tescili devam ettirilir. Burada önemli olan hangi sigortalılık durumunun önceden geldiğidir.

2926 sayılı kanuna tabi hizmetin 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanuna tabi hizmetle çakışması durumu;

506 sayılı sosyal sigortalar kanuna tabi işçi kanuna tabi hizmette geçerli olan tüm hükümler burada da geçerlidir. Burada öncelik yoktur. 2926 tarım bağkuru sigortalılığı, 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanuna tabi çalışmadan önce geliyorsa o geçerlidir. Sigortalının müracaatı bunu değiştiremez. Sigortalı ancak, ziraat odası kaydını sildirip, tarım işini bıraktığını belgelendirir ve beyan ederse o zaman, sigortalılık türü değiştirilebilir.

Örnek-6: 04.07.2010 tarihinde 2926 sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı olarak Bağkurlu olan F'nin. 07.12.2010 tarihinde 1479 sayılı esnaf ve sanatkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar sosyal sigortalar kurumu kanuna göre vergi kaydının yapıldığını varsayalım. 2926 sayılı kanuna tabi tarım bağkurlusu hizmeti aynen devam eder. Sigortalılık niteliği değişmez.

2926 sayılı kanuna tabi geçen hizmetle 2925 sayılı tarım işçileri sosyal sigortalar kanuna tabi hizmetle çakışması durumu;

Burada durum önceki dönemdeki uygulama ile aynıdır. Hangisinin tescili önce

yapıldıysa, diğ er sigortalılık işleme alınmaz. Önce başlatılan sigortalılık devam eder.

1.4.3. 6111 Sayılı Kanundan (05.04.2011 Tarihi Sonrası) Sonraki Uygulamalar

5510 sayılı kanunun bazı maddelerinde 05.04.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6111 sayılı kanunla değışiklikler yapılmış ve sigortalılık sürelerinin birleştirilmesi tekrar düzenlenmiştir.

657, 506, 1479 sayılı kanunlara tabi hizmetlerle 2926 sayılı tarım bağkuru hizmetlerinin çakışması durumunda, 5510 sayılı yasanın yürürlüğe girdiğı 01.10.2008 öncesi uygulamalar aynen korunmuştur. Yani 2926 tarım bağkuru hizmeti, 05.04.2011 den sonra, SSK, ESNAF BAĞKURU, EMEKLİ SANDIĞI, çalışmalarının hep gerisinde kalmıştır. Sigortalı bu kanunlara tabi hizmete başladığı günden bir gün önce, 2926 tarım bağkuru hizmeti sonlandırılmaktadır. Örnek 1, 2 ve 3 bu dönem içinde geçerlidir.

Ancak 05.04.2011 tarihinde 6111 sayılı kanunun EK-5. maddesi uyarınca 2925-Tarım işçileri sosyal sigortalar kanuna kaldırılmış yerine Ek-5 Tarım sigortalılığı getirilmiştir. Bu sigortalılık isteğe bağı sigortalılık olarak değılendirildiğinden, 2926-Tarım Bağkuru sigortalılığı ile Ek-5 Tarım sigortalılığı kesiştiğinde, 2926-Tarım bağkuru sigortalılığı devam ettirilmekte, Ek-5 tarım sigortalılığı durdurulmaktadır.

Ek-5 Tarım sigortalılığına müracaat edebilmek için, sigortalının herhangi bi kanuna tabi çalışmasının olmaması koşulu vardır. Yani SSK, bağkur, emekli sandığı ya da tarım bağkurlusu olarak prim ödeyen bir sigortalı, EK-5 tarım sigortalısı olamaz. Bu nedenle 2926-Tarım Bağkuru hizmeti ile Ek-5 Tarım sigortalılığı hizmetinin çakışması çok karşılaşılmayan bir durumdur. Kişi EK-5 tarım sigortalısı olarak, diğ er sigortalılık türlerinden herhangi birine tabi çalışmaya başlarsa, EK-5 tarım sigortalılığı durdurulur.

Örnek-7: 18.11.2012 yılında EK-5 tarım sigortalısı olarak prim ödeyen G, 23.11.2016 da Ziraat odasına kayıt olmuştur. G'nin EK-5 tarım sigortalılığı 22.11.2016 tarihi itibariyle sonlandırılıp, 2926 sayılı kanun kapsamında tarım bağkurlusu olarak tescili yapılır. 5510 sayılı sosyal sigortalar ve genel sağılık sigortası kanunu yürürlüğe girdikten sonra, Ziraat odası kaydı olan ve diğ er üstün sigortalılık türlerinden(ssk, esnaf bağkuru, emekli sandığı) prim ödemeyen herkesin, 2926 sayılı kanuna istinaden resen tarım bağkuru tescili yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

TARIM BAĞKURLARININ SOSYAL SİGORTA SİSTEMİ İÇİNDEKİ KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ ARAŞTIRMASI- (HONAZ ÖRNEĞİ)

2.1. HONAZ İLÇESİNİN SOSYO-EKONOMİK GÖRÜNÜMÜ

Denizli ilinin 19 ilçesinden biridir. 19.06.1987 tarih ve 3392 sayılı kanunla ilçe statüsüne kavuşmuştur. İlçe merkezi Honaz dağı eteklerine kurulmuştur. Denizli ili büyükşehir olmadan önce, köy ya da belediye statüsünde bulunan 21 yerleşim yeri, şuan Honaz Belediyesi' ne mahalle olarak bağlanmıştır.

Tablo-4 Honaz İlçesinin 2016 Yılı Nüfus Görünümü

Merkez Nüfusu	Mahalleler Nüfusu	Toplam
10.952	21.184	32.136
Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	
17160	14976	

Kaynak: Honaz İlçe Tarım Müdürlüğü Ve Tuik verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. (Erişim tarihi 26.12.2017)

Tablo-4 de görüldüğü gibi 2016 yılı ilçe nüfusu 32.136' dır. Merkez nüfusu 10.952, mahalleler nüfusu 21.184 kişiden oluşmaktadır. İlçenin erkek nüfusu kadın nüfusundan daha fazladır.

İlçe sınırları içerisinde bulunan Organize Sanayi Bölgesi ve Organize Deri Sanayi Bölgesi ile iş olanakları oldukça fazladır. Sadece Organize Sanayi Bölgesi' nde irili ufaklı 150 fabrika bulunmaktadır. Buralarda başta tekstil ürünü olmak üzere değişik sanayi ürünleri elde edilmekte, yurtiçi ve yurt dışına pazarlanmaktadır. Ancak yine de ilçenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

Tablo-5 Honaz İlçesi Hane Sayısı Ve Dağılımı

Hane	Adedi
Toplam Hane Sayısı	9006
Çiftçi Hane Sayısı	5421
Bitkisel Üretim Yapan Hane Sayısı	4531
Büyükbaş Hayvancılık Yapan Hane Sayısı	1022
Küçükbaş Hayvancılık Yapan Hane Sayısı	482
Bitkisel Üretim Ve Hayvancılığı Birlikte Yapan Hane Sayısı	890

Kaynak: Honaz Tarım İlçe Müdürlüğü 2016 Faaliyet Raporu

Tablo-5 de hane sayısı ve hane dağılımı görülmektedir. İlçe merkezi ile mahallelerde toplam 9006 hane bulunmaktadır. Bu hanelerden 5421 tanesinde tarımsal faaliyet gerçekleştirilmektedir. Tarımsal faaliyetin büyük çoğunluğu, meyve ve sebze üretiminde yapılmaktadır. Ayrıca büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta yaygındır.

Tablo-6 Honaz İlçesi Arazi Dağılımı

Arazi Türü	Alanı (da)	Oranı %
Tarıma Elverişli Alan	163.260	29,7
Çayır – Mera Alanı	6.960	1,3
Orman Sahası	335.490	61,0
Tarım Dışı Meskun Alan	44.070	8,0
TOPLAM	549.780	100

Kaynak: Honaz Tarım İlçe Müdürlüğü 2016 Faaliyet Raporu

İlçenin toplam toprak alanı 549.780 dekadır. Bu arazilerin tarıma elverişli olan kısmı sadece % 29,7 'sini yani 163.260 dekarlık alanı kapsamaktadır. İlçe sınırlarının %61 orman sahası, %8 i tarım dışı meskûn alan ve %1,3'ü çayır-mera alanından oluşmaktadır.

Honaz İlçesi tarım alanı toplam 163.260 dekadır. Bu tarım alanının 116.280 dekarında sulu, 49.980.-dekarında da kuru tarım yapılmaktadır. Tarım alanların %50,8 inde tarla ürün ekilişi yapılmaktadır. %34,6 oran ile meyve alanları, tarım alanları

kullanımında oldukça yaygındır.

Tarla ürün ekilişlerine göre en çok yetiştirilen ürün Buğday olmakla birlikte bunu sırasıyla, silajlık mısır, ay çekirdeği ve arpa takip etmektedir. En yaygın yetiştiren meyve üzüm ve kirazdır. Trabzon hurması(cennet elması olarakta bilinir), ayva, ceviz, diğer yetiştirilen meyvelerdir. Tablo-4 te tarım arazilerinin kullanım şekilleri gösterilmektedir.

Tablo-7 Honaz İlçesi Tarım Arazilerinin Kullanım Alanları

Ürün Adı	Alanı (da)	Oranı %
Tarla Ürünleri Ekilişleri	82865	50,8
Meyve Alanları	56510	34,6
Sebze Ekilişleri	5785	3,5
Nadas	15.000	9,2
Tarıma Elverişli Olup Kul. Arazi	3.100	1,9
TOPLAM	163.260	100

Kaynak: Honaz Tarım İlçe Müdürlüğü 2016 Faaliyet Raporu

Honaz Ziraat Odasına kayıtlı 4144 üye bulunmaktadır. Bunların 540 tanesi muafiyet belgesi almıştır. *(Muafiyet Belgesi; ziraat odasına, ve tarım ilçe müdürlüğüne kayıtlı tarım bağkurlusu tescili yapılmış olan sigortalının, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 82. Maddesine göre, prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katından az kazancı olan tarım bağkurlularına verilir. 2926- sayılı tarım bağkurlusu bu belgesi bağlı bulunduğu sosyal güvenlik kurumuna beyan ederse, 2926-Tarım Bağkuru tescili durdurulur.)*

(Tarımla uğraşanın gelirini, Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığının yayınladığı ekim-ürün-gelir endeksine göre İlçe Tarım Müdürlükleri yapmakta ve buna göre muafiyet verilmektedir.)

Tarımla uğraşanlara verilen desteklemelerden yararlanmanın koşullarından biriside, ziraat odasına kayıt olmaktır. ÇKS (çiftçi kayıt sistemi) belgelerini üyesi oldukları ziraat odasına kaydettirenlerden, gerekli diğer koşulları yerine getirenler, bu desteklemelerden yararlanabilmektedirler. Ayrıca, tarım kredi kooperatiflerinden vadeli

olarak, gübre, tohum almak ve üyesi olduğu ziraat odasına ait tarım aletlerini kiralamak için, ziraat odasına üye olmak zorunludur.

2.2. ARAŞTIRMA KAPSAM VE METODU

Bu çalışma ile Denizli ilinin Honaz ilçesinde, tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların sigortalılığı incelenmiş, tarım bağkurluların kayıt altına alınma şekli, sigorta primlerini düzenli ödeyip ödeyemedikleri araştırılmış, tarım bağkurlularının gözüyle, sistemin işleyişi ile ilgili aksaklıklar tespit edilerek, bu aksaklıkların giderilmesi için çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çalışma kapsamında Honaz Sosyal Güvenlik Merkezi tarafından 2926- sayılı tarımda kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı olarak tescilli yapılan 2771 tarım bağkurlusunun arasından kartopu yöntemiyle ulaşılan 20 katılımcıyla derinlemesine görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin en kısıası 9, en uzununu 35 dakika sürmüştür. Yapılan görüşmelerde katılımcıların, tarım bağkurlusu kavramını nasıl algılandığına ilişkin sorular sorulmuş, katılımcıların beklentilerine ilişkin ipuçları elde edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca tarımsal faaliyette bulunulan arazinin yüzölçümü ve katılımcıların tarımsal faaliyet için yeterli makinelere sahip olup olmadıkları, yapılan tarımsal faaliyette katılımcıyla birlikte başka çalışanın olup olmadığı, başka çalışan varsa bu kişinin sosyal güvence durumları araştırılarak katılımcılar hakkında genel bilgiler edinilmeye çalışılmıştır.

2.3. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma bulguları başlığı altında hane yapısı, yaş, çocuk sayısı, yaş ve bağımlılık oranı çerçevesinde temel demografik veriler aktarılacaktır. Daha sonra yaşanan çalışma koşulları ücretsiz ve kayıt dışı aile işçiliği bağlamında ele alınacaktır. Araştırma bulguları, tarımda çalışma koşullarını da detaylı olarak ele alacak ve bu çerçevede yaşanan farklı ayrımcılıklara da değinecektir. Bu bağlamda tarımdaki çözülmeye de yer verilecek, sahada bu alanda gözlemlenen durum aktarılacaktır. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kadınların durumu ele alınarak, tarım sürecinin içindeki çalışanların sosyal güvenlik durumu nitel verilerle aktarılmaya çalışılacaktır.

2.3.1.-Temel Demografik Veriler

Araştırma çalışması çerçevesinde 20 katılımcıyla görüşülmüştür. Katılımcıların

ortalama hane büyüklükleri, 4,3 olarak hesaplanmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ülkemizde ortalama hane büyüklüğü 4,1 kişidir. Kırsal kesimdeyse ortalama hane büyüklüğünün 4,3 olduğu hesaplanmıştır. (Yükseller ve Türkan, 2008: 26)

Araştırma yapılan Honaz ilçesi için, kırsal kesim hane büyüklüğü, Türkiye ortalaması ile benzer özellikler taşımaktadır. Ancak ayrı hanelerde yaşayan, aile bireyleri (baba, anne, eş, çocuk) tarımda yetiştirilen ürünlerin hasat zamanında, tarımda işgücü maliyetini düşürmek için bir araya gelmektedir.

Katılımcıların yaş ortalaması 51,3 dür. Bu da Honaz bölgesinde tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların, yaş ortalamasının yüksek olduğunu göstermektedir. 18 katılımcı evli 2 katılımcı ise bekârdır. Katılımcıların 7 tanesi kadın, 13 tanesi erkektir. Bekâr olan katılımcılar aileleri ile birlikte yaşamakla beraber, kendileri tam zamanlı bir işte SSK lı çalışmakta, ancak izin dönemlerinde tarım işlerini yürütmektedirler.

Araştırma yapılan Honaz ilçesi için, temel demografik veriler yukarıda açıklandığı gibidir. Tarımda çalışanların yaş ortalaması aktif iş gücünün daha yaşlı olan kısmından oluşmaktadır. Kentlere göre ortalama hane büyüklüğü fazladır. Ancak farklı hanelerde yaşayan aile bireyleri ekim ve hasat zamanında tarım işinde birlikte çalışmaktadırlar.

2.3.2. Çalışmaya Dair Bilgiler

Katılımcıların tamamı neredeyse doğdukları günden beri tarım işiyle öyle ya da böyle uğraştıklarını ifade etmektedir.

“ Babam köyün toprak zenginlerindendi. Ben ve diğer 6 kardeşim elimiz ayağımız iş tutmaya başladıktan sonra gözümüzü tarlada açtık. Eskiden böyle miydi? Her şeyi elimizle yapardık. Şimdi çalışmaya ne var? Adam makine yapmış pamuk topluyor, makine yapmış buğday biçiyor, makine yapmış bir taraftan tarlayı sürüyor bir taraftan ızgara çekip yer hazırlıyor. Eskiden bunları farklı farklı traktörlerle ya da elle yapardık.” KA

“15 yaşımdan beri tarımla uğraşıyorum. Şuan 60 yaşımdayım. Yani kaç sene yapıyor? 45 sene olmuş dile kolay” KB

Tarımsal faaliyet genellikle aile faaliyeti olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların önemli bir kısmı miras yoluyla elde edilen tarım arazileri üzerinde tarımsal faaliyet sürdürmektedir. Bu nedenle tarım işi, aile mesleği olarak benimsenmiştir.

“Allah onlardan razı olsun. Bize arazi bırakmışlar, meslek bırakmışlar, iş öğretmişler. Şimdi elden ayaktan düştüler hatta bazıları vefat etti. Bu kadar araziye ekmeyelim mi? Hem çiftçiliği yapmasak bu yaştan sonra ne iş yaparız. Kimse bizi işe almaz ki? Alsalarda biz çalışamayız. Alıştık kendi yağımızda kavrulmaya” KC

Tarım işi bir aile mesleği olmasına rağmen, yaşları daha genç olan katılımcılar tarım dışında farklı gelir getirici işler yapma konusunda daha hevesli görünmekte; tarım dışındaki alternatif iş olanaklarına olumlu yaklaşmaktadırlar. Bu anlamda yaşları görece genç olan katılımcılar, tarımsal gelirin azalmasına paralel olarak, çocukların eğitim masraflarının artması ve daha iyi koşullarda eğitim almalarını sağlamak için daha iyi koşullara sahip iş olanaklarını değerlendirebileceklerini ifade etmektedirler.

“Atadan kalma tarlalarımız var. Ekip biçiyoruz. Geçim kaynağımız bu. Ancak çocuklar büyüyor ve çiftçilik artık eskisi kadar kazançlı değil. 5 senedir buğdayın kilosuna zam gelmedi. Hasat zamanında kilosunu 85 kuruştur şimdi 90 kuruş diyorlar. Onu da alan satan yok. Bi kaç tane çakal var buğday alan. Fiyatı onlar belirliyor. Oysa mazot gübre kaç kere zamlandı 5 sene içinde. İyi bi iş imkânı olsa satarım tarlaları o işe yatırırım. Kendimde şehre taşınırım. Hem çocuklar içinde iyi olur. Buralarda okullar iyi değil. İmkânlar sınırlı. Onlarında okumasını istiyorum. Çiftçi bitirdiler. Artık bu işi yapmak zor. Böyle devam ederse 3-5 seneye kalmaz herkes iflas eder bu işten.” KD VE E

Katılımcıların önemli bir kısmı tarımsal faaliyeti diğer aile üyeleri ile birlikte yapmaktadır. Bu anlamda görüşmeciler arasında ücretsiz aile işçiliği yaygındır. Ancak yapılan işler ve harcanan emek aynı olmakla birlikte, eşler ve çocukların elde edilen tarımsal gelirdeki payları görünmez niteliktedir.

“Ne ücreti bizim hesabımız ayrı değil ki ücret ödeyelim. Ne kazanırsak birlikte harcıyoruz. Öyle şey mi olur? Evin ne ihtiyacı varsa hanımın ne isteği varsa almaya, gidermeye çalışıyoruz” KB

Görüşmecinin ifade ettiği bu durum, ücretsiz aile işçilerinin ücret ve sosyal güvenlik gibi bazı haklardan yoksun kalması durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte tarımda farklı geleneksel çalışma ilişkilerine de rastlamak mümkündür.

Ben normalde güvenlik görevlisiyim. Ama mesai bitince bahçeye gidiyorum. Biz kiraz yetiştiriyoruz. İşin başında ben varım. Annem ve babam bana yardımcı oluyorlar bahçe işlerinde. Ama hasat zamanında abim, ablam, yeğenler, kendimizden kim varsa çalıştığı işten izin alıp bahçeye geliyorlar işçilik parası vermeyelim diye. Mahsül, hasat döneminde kazançlı olursa, babam hasata yardımcı olan kardeşlerime yardım ediyor. KF

Katılımcı F'nin de ifade ettiği gibi, çocuklar tarım dışı alanlarda farklı işlerde çalışmakla birlikte, anne ve babanın tarım işlerinde çalışmakta ve elde edilen tarımsal gelirden pay almaktadır. Türkiye gibi geleneksel refah rejimlerine dâhil ülkelerde görülen bu durum her iki taraf açısından da bir dayanışma yöntemi olarak ortaya çıkmaktadır. Kırsal alanda hane reisi ölmeden tarım arazilerinin miras yoluyla paylaşılmasına sıcak bakılmadığından, kentte düşük gelirle çalışmak zorunda olan aile bireyleri, tarımda ücretsiz aile işçisi olarak anne ve babasına yardım etmekte; bunun karşılığında elde edilen tarımsal gelirden pay almaktadır.

Tarımda görülen diğer bir çalışma şekli ise karşılıklı yardımlaşma esasına dayalı çalışma şekilleridir. Bu durum ücretli çalışma şeklinden oldukça farklı olmakla birlikte, yine geleneksel toplumlarda görülen bir dayanışma şeklini ifade etmektedir. Böyle bir çalışma şekli özellikle tarımsal arazilerin ekim dikim aşamasında çiftçilere zaman kazandırmaktadır.

“İşçi olarak değil de yardımlaşıyoruz, örneğin benim subasardaki (sulanabilen tarım arazisi) tarlamda ekim zamanı kıraç yerdeki tarlalardan sonra ekiliyor. Senin kıraç tarlan mı ekilecek, gelip benden yardım istiyorsun. Ben geliyorum senin tarlanda ızgara çekiyorum. Sende mimzer ile yeri ekiyorsun. Ne oluyor böyle olunca. Sen ızgara çek sonra eve onu getir çıkart mimzer tak sonra tekrar tarlaya git hem zaman kaybı hem mazot çok yakıyor. Ama iki traktör olduk mu günde 30 dönüm yer ekeceğine 60 dönüm ekiyorsun. Böylelikle tarlanın tavı (ekim zamanı) geçmemiş oluyor. Sonra, sende ben subasar (sulanabilen tarım arazisi) tarlayı ekerken bana yardım ediyorsun. Böylelikle iş ürüyor. “ KB

Özellikle ekim ve hasat dönemlerinde, gündelik çalışan, tarım işçisi istihdamı yaygındır. Katılımcılar, ekim ve hasat zamanında hava koşullarından en az şekilde etkilenmek için, tarım işçisi çalıştırmak zorunda olduklarını ifade etmişlerdir.

Kiraz toplarken işçi getiriyoruz mecburen. Çünkü tam kiraz oldu derken bir yağmur yağarsa, tüm kirazları patlatır. O zaman kime satacağın sen onu. Üç senedir tam hasata başladığımızda yağmur yağıyor. Sonra kalanlar suluğa. Bi de bizim işlerde yüz tane adam getireyim hemen bir günde bitsin olmuyor. Ne kadar adam getirirsen getir, kiraz olgunlaşmadıysa yine işe yaramaz. Biz bahçenin bi tarafından diğer tarafına varıncaya kadar başladığımız yerdeki kirazlar olgunlaşıyor. Önceden böyle değildi. Biz kiraz toplarken yağmur yağması tek tük dür. Ama mevsimler kaydı, önceden Nisan'da yağardı yağmur. Şimdi Mayıs'ta Haziran'da bile yağıyor. KF

Tarımda kendi adına çalışanların, çalışma koşullarına ilişkin araştırma sonucunda şunları söylemek mümkündür: Genellikle aile mesleği olarak görülen tarım işçiliği, miras yoluyla edinilen arazilerin işlenmesi neticesinde yapılmaktadır. Ücretsiz ve güvencesiz aile işçiliği yaygındır. Ekim ve hasat dönemlerinde işlenen ürünün niteliğine göre, tarım işçisi istihdam edilmektedir. Başkalarının işine tarım işçisi olarak gitmek yerine, tarım işiyle uğraşanlar, kendi aralarında yardımlaşma yapmaktadırlar. Daha genç yaştaki çiftçilerin tarım dışında farklı alanlarda çalışmaya daha hevesli oldukları bulgulanmıştır. Bu durum büyük ölçüde tarımsal gelirin yetersizliğinden ve kırsal alanda eğitim sağlık gibi refah devleti hizmetlerine etkin bir şekilde ulaşamamaktan kaynaklanmaktadır.

2.3.3. Gelire İlişkin Bilgiler

Görüşme yapılan katılımcılardan 4 tanesi emeklidir. 5 katılımcı ise, tarım işi haricinde başka işlerde tam zamanlı olarak çalışmaktadır. İşten arta kalan zamanda tarım işi ile uğraşmaktadırlar. Geriye kalan 11 katılımcı ise aktif olarak, tam zamanlı tarım işi yapmaktadırlar. Dolayısıyla bu 11 katılımcının tarım işi haricinde başka gelir getirecek işleri yoktur.

Tarımda çalışanların yıllık tarımsal gelirleri konusunda net rakamlara ulaşmak mümkün değildir. Elde edilen tarımsal gelirin büyüklüğü, sahip olunan arazi miktarına, arazinin yapısına, üretilen ürünün niteliğine ve üretim yapılan yıldaki mevsimsel

koşullara kadar pek çok unsurdan etkilenmektedir.

“Vallaha ne kazandığımı gerçekten bilmiyorum. Bi bakıyorsun yağmur zamanında yağmış, sulamada sıkıntı yaşanmamış, ilaç gübre etkisini göstermiş, o zaman ürün bol oluyor. Ama bunlar yetmiyor birde ürünü satmak gerek. Ürün bol olunca fiyat düşüyor. Devlet bizi araçlara mahkûm ediyor. Aracının insafına kalmışız birazda. Son 5 senedir hep içeri gidiyoruz. Çarkı çevirdik mi o yılı kurtardık mı şükrediyoruz. Çiftçilik böyle bişey birazda. Elimizdeki her şeyi toprağa gömüyoruz. Sonra bekliyoruz işte. Hasat edip mahsulü sattığımızda borçları kapattıyorsak o sene kazançlıyız demektir.” KG

Araştırma bölgesinde görüşme yapılan katılımcıların işledikleri tarım arazileri araştırıldığında, katılımcıları iki gruba ayırmak mümkündür. Bir grup katılımcı diğer gruba oranla çok daha fazla tarım arazisi işlemekle birlikte, sahip olduğu tarım arazisinin sulanıp sulanamaması durumuna göre yetiştirdiği ürünler farklılaşmaktadır. Yüz ölçümü bakımından, daha fazla tarım arazisi işleyen grup daha çok buğday, arpa, nohut gibi suya ihtiyaç duymadan da yetiştirilebilen ürünleri tercih etmektedirler. Sulanamayan tarım arazileri, sulanabilen arazilere oranla daha az parçalı haldedirler. Bu arazilerde bölünme az olduğundan, zaman ve yakıt yönünden, diğer parçalı arazilerle kıyaslandığında tasarruf edildiği söylenebilir. Diğer sulu tarım yapan grubun ise, arazileri daha çok parçalı, yetiştirilen ürün daha çeşitlidir. Daha çok kiraz, üzüm, elma, türü meyvecilik ve mısır, ay çekirdeği gibi ürünler ekilip hasat edilmektedir. Bu ürünlerin, hava koşullarından etkilenme olasılığı, tahıl ürünlerine oranla daha fazla olup, risk ölçüsünde kazançta yüksektir.

Arazilerin miras yoluyla bölünmesi ise karşılaşılan diğer bir durumdur. Bu tür arazilerde ekim dikilebilen alanın giderek küçülmesi hem elde edilen ürün gelirinin az olmasına hem de bu alanların ekilmesi için harcanan zaman ve gider maliyetlerini artmasına yol açmaktadır. Özellikle tarımsal araç ve gerece sahip olmayan çiftçiler açısından küçük ölçekli arazilerde tarım yapmak cazip olmamaktadır.

“Bu araziler bize babadan anadan kalma. Biz 7 kardeşiz. Baba ölünce bu yerler 7 ye bölünmüş, şimdi bakıyorsun 30 dönüm yer 7 ye böldün mü kalıyor 3 küsür dönüm. Ekmesen olmaz, ekmeye gidiyorsun mazot pahalı değmiyor ektiğine, domuz geliyor yiyor ürünü o zaman komple zarar. Devlet

demeli ki, gelin buraya bakıyım. Siz kaç kardeşisiniz 7. Kaç dönüm tarla var diyelim ki 100 dönüm. Kaç farklı yerde bu yerler, atıyorum 10 farklı yerde olsun. Burası değerli sen al Ali 10 dönüm bölmeyin tarlayı burası değerli yer. Gel Mehmet sen al 20 dönüm burası değersiz sulanmayan yer. Gel Ayşe al 15 dönüm burası orta değerde yer. Böyle olmaz. Mazot pahalı, gübre pahalı ama bunlarda başka sorunlar. Şimdi bana düşse 30 dönümlük yer sadece gitsem orayı ekip biçsem, daha verimli olur, hem biz kazanırız hem devlet kazanır. Buna çözüm bulunmalı. Yoksa bu iş yapılmaz oldu.” KH

Diğer katılımcılara göre daha büyük arazi işleyen ve daha çeşitli ürünler yetiştiren katılımcılara göre ise tarım arazilerinin yapısına ve farklı ürün yetiştirebilme koşullarına uygun araç gereçlerin temin edilmesi ek bir maliyet oluşturmaktadır.

“Gidişat iyi değil. Önümüzü göremiyoruz. Mümkün olduğunca, aklımız erdiğince profesyonel tarım yapmak, hava şartlarından en az etkilenen ürünler yetiştirmek istiyoruz. Bu nedenle sürekli yeni şeyler deniyoruz. Adam gelmiş bize benim ürettiğim gübre şöyle faydalı böyle faydalı işte falan yerde hasatta %25 daha fazla hasat edildi diyor. Alıyoruz koyuyoruz tarlaya. Ama adamın dediği yerdeki toprağın yapısı ile bizim o gübreyi kullandığımız toprağın yapısı aynı mı değil tabiki de .toprak analizi yaptırmak gerek. Ama yetişemiyoruz. Kulaktan dolma şeylerle hareket ediyoruz. Çiftçinin boşa giden 1 yılı 5 yılda kendini amorti eder derler durum öyle. Tutmadı mı yandın. Ben ne yapıyorum. Çeşitli ürünler deniyorum biri tutmazsa diğeri tutar umuduyla. Böyle olunca ne oluyor. Yetiştirdiğin ürün çeşitlendikçe, kullandığın tarım aletlerini genişletmen çeşitlendirmen gerekiyor. Bi nevi teknoloji yakalamak, tarım aleti almak için çalışıyoruz. İleride kazanacağımızı ümit ederek. Ama piyasa çok durgun. Böyle ne kadar daha gider bilmiyorum. Ama gelecekte çiftçilikten endişeliyim.” KB

Araştırmaya katılanlarla yapılan görüşmede, ekimini yaptıkları ürünleri yetiştirecek ve hasat edecek gerekli tarım aletlerine sahip oldukları sonuçlarını çıkartabiliriz. Yetersiz kaldıkları aletleri yine birbirleriyle yardımlaşmak yoluyla ya da ziraat odası başta olmak üzere, o tarım aletini elinde bulunduranlardan kiralamak yoluyla temin edebilmektedirler. Ancak modern tarım uygulaması yapan ülkelerde

bulunan tarımsal araç çeşitliliğine ulaşan çiftçi yok denecek kadar azdır. Tarımda teknolojik gelişmenin takip edilebilmesinin oldukça maliyetli olduğunu bir görüşmeci şu şekilde ifade etmektedir:

“ Adam bi makine yapmış sen önden traktörü sürerken, makine tarlayı hem sürüyor, hem ızgara çekiyor hem ekimini yapıyor. Bi kere gittin mi tarlada işin bitiyor. Bizim gibi git sabanla tarlayı sür. Sonra eve gel sabanı çıkar. Izgarayı tak götür onunla ızgara çek. Sonra tohum ekme makinesi ile tohumu ekmeye git. Sonra üzerine tırmık çek. :Uğraşmıyor adam. Bi kerede tüm işini hallediyor. Teknoloji çok ilerledi çok. Ama onun için 100 beygirlik traktörlere ihtiyaç var. Çok paranın olmasına ihtiyaç var.” KI

2.3.4. Sosyal Sigortaya İlişkin Bilgiler

Katılımcıların dört tanesi emeklidir. Beş katılımcı ise başka işlerde tam zamanlı olarak çalışmakta olduğundan, tarım bağkuru kapsamı dışındadır. Görüşme yapılan onbir katılımcı ise 2926 sayılı kanun kapsamında tarım bağkurlusu olarak, bağkur primi ödeme yükümlüsüdür.

5510 sayılı kanunun, yürürlüğe girmesinden önce 2926 sayılı kanun ile Bağkur tescilli sigortalının talebine bağlı iken, bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirilmesi Ziraat Odası tarafından yapılmaktadır. Başka bir ifade ile tarımda kendi adına ve hesabına çalışan kişi Ziraat odasına kayıt yaptırdığı anda eğer bu kişinin emekli sandığına tabi, SSK lı ya da Esnaf bağkuru tescilli yoksa 5510 sayılı kanunun 4b maddesi kapsamında sigortalı olarak tescil edilmektedir.

Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun Ziraat odası kaydı bulunmaktadır. Çiftçiye ödenen mazot ve gübre desteklerin alınabilmesi, tarım kooperatiflerine üye olunabilmesi, ziraat odasının makine ve ekipmanının kullanılabilmesi için Ziraat odasına kayıt olmak gerekmektedir. Ancak katılımcılar, Ziraat odası kayıtlarına göre, ilgili koşulları taşımaları durumunda resen tarım bağkur u tescillerinin yapılacağından haberleri olmadığını söylemektedirler. Katılımcıların Ziraat odası kayıtları, genellikle, gübre ve mazot desteklerinin başladığı 2001 yılına dayanmaktadır. 2002 yılında Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı ‘nın destekleme alabilmek için ÇKS (çiftçi kayıt Sistemi) ‘ ne kayıt olmayı zorunlu hale getirmesiyle, Ziraat odalarına kayıtlı çiftçi

sayısında artış gözlenmektedir.

Bağkurlu olan Katılımcılar arasında Ziraat odasına kayıt olurken tarım bağkuru tescilinin yapılacağı konusunda bilgisi olmayanlar bulunmaktadır. Bu durum ilerleyen dönemlerde bu kişilerin sosyal sigorta prim borcu ile karşı karşıya kalması durumunu ortaya çıkarmıştır.

” Yok bize kimse böyle bişey söylemedi. Bir sürü kağıt imzalattılar meğer orada yazıyormuş. Sonra bağkurdan borç gelip itiraz edince söylediler. Ben bilseydim çok önce kayıt olurdum. Babamın evindeyken beri tarımla uğraşıyorum. Ama bağkur kaydım 2009 da başlıyor. Gelmişim 58 yaşıma. Bu yaştan sonra Allah bilir ne kadar yaşayacağımı. Emekli diye boşuna bağkur primi ödemeyelim diye kocam kaydoldu ziraat odasına. Şimdi desteklemeleri onun üzerinden alıyoruz. Bende boşuna bağkur ödememiş oldum. Bilsem çok eskiden başlatırdım. Şimdiye emekli olmuştum” KH

Bununla birlikte, ziraat odasına kayıt olurken tarım bağkuru tescilinin yapıldığından bilgisi olan katılımcılar da bulunmaktadır.

“1986 yılında tarım ilçe müdürlüğünden bi ekip köye geldi. Bize çiftçi belgesi için kayıt olmayı isteyip istemediğimizi, istersek bizi tarım bağkurlusu olarak sigortalı edeceklerini söylediler. O zamanda çok kazanıyoruz tarımdan. Şimdiki gibi değil. Ürün para ediyor. Ben ilk o zaman başladım tarım bağkurlusu olarak prim ödemeye. Önceleri bu ödemeler yılda bir yapılıyordu. Sonra 6 ayda bire düşürdüler. Sonra 3 ayda bire en son 2009 da 25 yıl üzerinden emekli olduğumda ayda bir prim ödüyordum. Askerliğine borçlanıp o zaman emekli oldum. Halen çiftçiliğe devam ediyorum.” KJ

Katılımcıların bir kısmı bilinçli olarak bağkurlu olmayı tercih ettiklerini belirtirken, bir kısmı prim ödeme yükümlülüğünden kaçmak için ziraat odasına kaydını yaptırmadığını belirtmiştir. Bu katılımcılar ziraat odaları aracılığı ile verilen tarımsal desteklerden faydalanmak için emekli olan ya da tarım bağkurunu hali hazırda ödemekte olan kişileri aracı olarak kullanmaktadır.

“Ben kayıt olmadım ziraat odasına. Beni işten çıkarsalar, ziraat odasına kaydım varsa, bir sürü bağkur borcum çıkacak. Babam emekli. Tüm

kayıtları onun üzerine yaptık. Ona borç çıkaramıyorlar. Hem onun vakti oluyor evrak işleri için.” KF

Ülkemizde sosyal güvenlik eril bir yapıya sahiptir. Erkek aile reisi olarak algılanmakta, bu nedenle öncelikle tarım işinde, erkek sosyal güvenlik kapsamına girmektedir. Bu anlayış Honaz ilçesinde tarım işinde çalışanlar içinde geçerlidir. Kadınlar, daha çok ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadırlar.

Honaz bölgesinde tarımda kendi hesabına çalışanlar, çoğunlukla, buğday, arpa, mısır, ay çekirdeği, elma, şeftali, kiraz, ayva gibi ürünler yetiştirmektedir. Bu ürünlerin ise yılda bir kez hasatı vardır. Bunun tek istisnası hayvan yemi olarak ta kullanılan yonca ürünüdür. Bu ürün yaz dönemi boyunca ayda 1 kez olmak üzere 4 kez hasat edilebilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, tarım çalışanı, yılda 1 kez gelir elde etmektedir. Aylık düzenli geliri olmayan katılımcılar, prim ödemekte zorlanmaktadırlar.

”Ödeyemiyorum. Nasıl ödeyeyim. Mazottan gübreden tohumdan ona sıra mı geliyor. Hem ben yılda bir kez gelir elde ediyorum. Onu da yazın buğdayı kaldırıncaya, üzümü hasat edince. Ama devlet benden her ay, prim ödememi bekliyor. Şimdi kış. Ekmeği zor alıyorum. Çocuklar okula gidiyor. Onların harçlığı evin masrafı derken elde ne varsa onunla hasat zamanını bekliyorum. Daha ürünü hasat ederken de para gidecek. İşçi parasıydı mazot parasıydı biçerdöver parasıydı derken. “ KI

”Önceden yıllık 6 aylık 3 aylık ödeniyordu. Yetiştirilen üründe çeşitliydi. Devletin bazı politikaları bizi tek düze ürün yetiştirmeye mecbur bıraktı. Örneğin şimdi pamuk yetiştirsen alıcı yok. Nakliye büyük sorun ve ek maliyet. Pancar yetiştiremiyoruz çünkü bu bölgede alımı yapılmıyor. Buradan Burdur a, Konya ya göndermek gerek. Tarım ilçenin söylediğine göre, bu bölgede yetişen pancar şeker açısından çok verimli değilmiş. İklimin özelliğiymiş bu. Neyse ben yılda 1 kez hasat yapıyorum ve 1 kez para geçiyor elime. Devlet bu ödemeyi yılda 1 e düşürsün hatta isterse faiz de uygulasin bağkur primlerine. Ama sağlığı kapatmasın. Doktordan, eczaneden, yaralanabileyim ben çiftçi olarak tarım bağkuru borcum olsada. Bana söylediği dönemde ben tarım bağkuru borcumu kapatmasam, o zaman kapatsın sağlığımı.” KY

2926 sayılı yasa ilk yürürlüğe girdiğinde, yılda bir ödemeleri olarak başlamış. Ancak zamanla yasal düzenlemeler yapılarak, önce altı ayda bir kez, sonra üç ayda bir kez, en sonunda da aylık ödeme sistemine dönüştürülmüştür.

Tarım bağkurunun emekli olma şartları, diğer sigortalılık türlerine göre, ağır olduğundan katılımcıların bazıları kendisi ya da eşleri için 4-a kapsamındaki sigortalılık türlerinden birine geçmeyi tercih etmektedir.

“Hanım adına tarişe pamuk veriydik 1999 da oradan tevkifat kesintisi var borçlandurdular af çıkınca ödedik. Şimdi onu isteğe bağlı EK-5 tarım sigortalısı yaptık. Çünkü ssk dan, tarım bağkuruna göre daha erken emekli olunuyor. Daha az gün gerekiyor. 3600 günü oldu mu hanım emekli olacak nasipse. Diğer türlü 5400 gün lazım. Az değil 5 sene fark ediyor. İkisi de yaklaşık aynı emekli maaşını alıyor. Niye fazla ödeyeyim. Ben devletten zengin miyim?” KK

“Bağkurdan emekli olmak zor. Böyle olunca ne yapıyor çiftçi. Gidiyor sigortalı bir işte çalışıyormuş gibi gösteriyor kendini. Hem bağkur primi ödemiyor hem daha erken emekli oluyor. Bunların düzenlenmesi lazım.” KY

Bununla birlikte tarım bağkurunun emeklilik koşulunun, diğer emeklilik türlerine göre daha çok prim ödemeyi gerektirmesi ve diğer emekli maaşlarından daha düşük emekli maaşı bağlanması gibi sorunlar nedeniyle, şuanda bağkurlu olan genç katılımcıların önemli bir kısmı alternatif sigortalılıklara geçmeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Tarımda sosyal güvenliğe ilişkin diğer bir sorun alanı ise tarımda gündelik çalışanların durumudur. Görüşmecilerin önemli bir kısmı kendi tarım işlerinde günlük yevmiye ile ücretli işçi çalıştırmaktadır. Tarımda gündelik işlerde çalışanların sosyal güvenliğine ilişkin yasal düzenleme bulunmakla birlikte bu kişilerin önemli bir kısmı bu sigorta primlerini ödeyebilecek mali güce sahip değildir. Bu anlamda, güvencesiz çalışan bu kişiler çalıştıkları tarım arazilerinin sahipleri açısından da bir sosyal güvenlik riski oluşturmaktadır. Tarım işçilerinin yaygın olarak sigortasız olduğunu düşündüğümüzde, Özellikle iş kazalarının varlığı halinde bu kişilere yönelik bir

korunma sağlanmalıdır. Bu durumun çözümü için görüşmecilere gündelik olarak çalıştırdıkları tarım işçilerinin iş kazalarına karşı korunması amacıyla ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların sigortalılığı” benzeri bir uygulamanın faydalı olup olmayacağı sorulmuş; görüşmecilerinin tamamından olumlu yanıt alınmıştır. Görüşmeci X’ in bu konuda ifade ettikleri konunun önemini ortaya koymaktadır.

”Ben yılda işin durumuna göre 5 er günlük çalışma dönemleri halinde en az 40 gün işçi çalıştırıyorum yanımda. Ben ne kadar önlem alsam da iş kazası riski her zaman var. Geçenlerde yan köyde olmuş. İşçi elini ekim makinesine kaptırmış kolu kopmuş. Şimdi ev hizmetlerinde çalışanlardan Türkiye de günde 1 tane kaza oluyorsa, tarımda çalışanlardan 50 tane oluyordur. Ben yanımda götürdüğüm işçiye zaten günlük 60-70 TL yevmiye ödüyorum. 3,5 TL bunun yanında bişey değil. Yılda 40 gün çalıştırsam 140-150 TL para yapar. Bende 2 yevmiye fazla ödemişim derim. Yarın Allah korusun bu işçilerin başına bişey gelse doktoruydu, mahkemesiydi, ilacıydı uğraş dur. Bunların yanında bide vicdani boyutu var. Adam kendi hatasından da olsa çalışamayacak duruma geliyor. Bunun çoluğu çocuğu var. Dediğin gibi bir sistem geliştirilse, seve seve yaparım. Şimdi 3 çay parası dediğin rakam. Olsun 10 TL olsun. Yeter ki kimse mağdur olmasın.”

Araştırma sonuçlarına göre tarımda güvencesiz işçiliğin halen yaygın olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca tarım bağkuru primlerinin aylık dönemler halinde ödenmesi, çiftçinin ise yılda bir kez gelir elde etmesi, gelir ile giderler arasında dönemsel dengesizliğe neden olmaktadır. Uygulamada tarım bağkurlularının, diğer sigortalılık türlerine göre daha uzun zaman prim ödeyip, daha düşük emekli maaşı alması da, çiftçileri alternatif sigortalılık türlerine dâhil olmaya zorlamıştır.

Tarım işlerinde işçi olarak çalışanların sosyal güvencesizliği, bu kişilerin iş kazası geçirme olasılıkları, tarım teknolojisinin yakından takip edilememesi, tarımda kendi adına ve hesabına çalışanlar açısından başlıca sorunlar olarak sıralanabilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye de tarımda istihdam edilenlerin payı azalma eğiliminde olsada, halen hizmet sektöründen sonra en fazla işgücünün istihdam edildiği sektör tarımdadır. Tarımla uğraşanların en büyük sorunları, kayıt dışı çalışma, ücretsiz aile işçiliği, tarımda yaşanan iş kazaları, işlenen tarım arazilerinin giderek küçülmesi, mazot gübre gibi girdi maliyetlerinin yüksekliği, üretilen ürünün mevsimsel koşullara bağlı olması ve bu nedenle gelirlerin öngörülememesi olarak söylenebilir. Bunların yanında, hasat edilen ürünlerin pazarlanmasında karşılaşılan sıkıntılar, küçük ölçekli tarımsal üretim yapanın piyasa koşullarında pazarlık gücünün az olması, modern tarım uygulamalarının yapılamaması da diğer sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu veriler ışığında, tarım kesimi ülkemizin en yoksul sektörü konumundadır.

Tarımda günümüze kadar uygulanan sosyal güvenlik politikalarının, belirtilen kesime yeterli güvenceyi sağladığı söylenemez. Ülkemizde tarımla uğraşanların %74 'ü kayıt dışı çalışmaktadır. Tarımda uğraşanlarda kayıt dışılık çok yüksek oranlarda olsa da 2002 yılından sonra kısmen azalma eğilimindedir. Burada 2002 yılından itibaren, çiftçilere verilen mazot ve gübre desteklemelerinden yararlanmak için, çiftçi kayıt sistemine üye olma zorunluluğunun bulunması ve 5510 sayılı kanunla tarım bağkurlusu tescili yapılmasının şartlarının yeniden düzenlenmesi etkili olmuştur. Desteklemelerden yararlanmak isteyen çiftçi, ziraat odalarına kayıt olmak zorundadır. Ziraat odaları da 5510 sayılı kanun nedeniyle SGK' ya bu kayıtlı üyeleri bildirmekle yükümlüdür. Kurum sosyal güvencesi olmayan çiftçiyi resen tarım bağkurlusu olarak tescil etmektedir. Yine de aynı kanunda, tarımda işçi statüsünde çalışanlar, sosyal güvenlik kapsamı dışında tutulmuştur.

Tarımda mevsimsel (günlük-yevmiyeci), statüsünde çalışan işçilere, 5510 sayılı kanunda 05.04.2011 yılında 6111 sayılı kanunun Ek-5. Maddesi ile isteğe bağlı tarım sigortalılığı getirilmiştir. Ancak, tarım işçiliğinin sürekli olmaması ve bu işçilikten elde edilen gelirin yetersiz kalması nedeniyle, bu kişiler, isteğe bağlı Ek-5 tarım sigortalılığına başvurmayıp, sosyal güvenlik sistemi dışında güvencesiz çalışmayı tercih etmişlerdir.

Kayıt dışılığın bu kadar yüksek olmasının başka bir nedeni olarak, ücretsiz aile

işçiliği gösterilebilir. Yapılan alan araştırmasında da görüldüğü gibi, tarımla uğraşan hanelerde ancak erkek birey sosyal güvenlik kapsamındadır. Eşiyle birlikte çalışan kadın, sosyal güvenlik sisteminin dışında kalmıştır. Bu dışlanmanın sebebi olarak ise, katılımcılar gelirlerinin düşük ve öngörülemez olmasını söylemektedirler.

2926 sayılı kanun kapsamında isteyerek veya resen bağkur tescili yapılanlar, genel olarak, bağkur primlerini düzenli ödememektedirler. Bunda tarım sektöründe çalışanların, prim ödeme alışkanlığı ve sosyal güvenlik bilincinin olmaması kadar, gelirleriyle giderleri arasında dönemsel farklılıkların bulunması da etkilidir. Yani yılda bir kez gelir elde eden çiftçiden, yılın her ayı bağkur primi ödemesi beklenmektedir. Girdi maliyetleri yüksek, ürün verimlilikleri mevsimsel koşullara bağlı olan, gelir elde edeceği ürünü pazarlama olanakları sınırlı çiftçinin, prim ödeyecek kadar gelir elde etmesini ve gelirinin olmadığı aylık dönemlerde de prim ödemesini beklemek çok gerçekçi değildir.

Tarımla uğraşan herkes aynı prim oranını aynı dönemde ödemek zorunda bırakılmamalıdır. Yapılan tarım işine ve üretilen ürünün türüne göre çiftçilerin, elde edeceği geliri tahmin eden Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla bu bilgileri paylaşp, tarımdan elde edilen gelire göre prim oranları kişi bazında değiştirilebilir. Ya da yetiştirilen ürünün öngörülen hasat dönemine göre, esnek prim ödeme zamanları belirlenebilir. Tarımla uğraşanların zorunlu sosyal sigorta kapsamında prim ödeyebilmesi için prim oranlarından, prim ödeme zamanına, verilecek yardımların çeşitliliğine kadar pek çok düzenleme yapılabilir.

Tarımla uğraşanlar için, bir başka sorunda, tarım işlerinde meydana gelen iş kazalarıdır. 2926 sayılı kanun kapsamında tescili yapılan, ya da Ek-5 tarım sigortalılığından faydalananlar, iş kazası ve meslek hastalığı risklerine karşı korunmaktadır. Ancak uygulamada, tarım işçiliğinin sürekli olmaması ve bu işçilikten elde edilen gelirin yetersiz kalması nedeniyle, isteğe bağlı Ek-5 tarım sigortalılığına başvurmayanlar tarım işçileri, çoğunlukta ve iş kazası risklerine karşı korumasızdır. Bu nedenle, 5510 sayılı kanunun Ek 9. Maddesindeki “ev hizmetlerinde 10 günden az çalışanların sigortalılığı” benzeri, bir sigortalılık, tarım işlerinde işçi statüsünde çalışanlar içinde uygulanabilir. Alan araştırmasında da görüldüğü gibi, tarım işleri dönemsel olup, yapılan tarım işçiliği, çoğunlukla aynı ay içerisinde 10 günden daha az sürmektedir. Böylelikle sosyal güvenliğin kapsamı artırılıp, tarımda çalışanlar, risklere

karşı korunabilirler.

Tarımla uğraşanlara sosyal güvenliğinin finansmanına yüksek oranda devlet katkısı sağlanmalı, tarım sektörü güçlendirilerek, tarımla uğraşanların gelir seviyeleri yükseltilmelidir. Bu tarımla uğraşanların kapsama girmelerinde etkili olabilecektir. Ancak tüm bunların yanında, tarım sektöründe çalışanların sayısında meydana gelecek azalmaya paralel olarak, çiftçilerin ve aile fertlerinin yeni işlere uyumunu sağlayacak politikaların izlenmesi ve mesleki eğitim programlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Son olarak başta Sosyal Güvenlik Kurumu olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşlar, vatandaşları bilgilendirmeli, toplumda sosyal güvenlik bilinci oluşturulmalıdır. Sosyal güvenlikle ilgili çıkartılan yasal düzenlemeler, yasal düzenlemeden etkilenen kesimin, düşünce ve görüşleri temel alınarak oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alper Y. (2015) *Sosyal Sigortalar Hukuku*, DORA Yayını, Bursa
- Arıcı K. (2003), “Türkiye’de Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanların (Çiftçilerin) Sosyal Güvenliği,” *Kamu Hukuku Ve İktisat Dergisi*, Cilt:7/2, 57
- Darıcı, B. ve Taşçı M. H., (2015) “Türkiye’de Kendi Hesabına Çalışılan İşler: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama” *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:22/1, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F.Manisa
- Gündoğan N. (1999) “Kendi Hesabına Çalışma, Kavram Ölçüm Ve Özellikleri,” *Ekonomik Yaklaşım Dergisi* Cilt:10/34 (<http://docplayer.biz.tr/122957-Kendi-hesablina-calisma-kavram-olcum-ve-ozellikleri.html>) (Erişim T. : 31.12.2017)
- Güzel A. ve Okur A. R. (2004), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Beta Yayınevi, İstanbul
- Honaz Tarım İlçe Müdürlüğü 2016 Faaliyet Raporu
- Işın F., Keskin G., Kılıç M., Türkekul B., Ateş H. Ç., (2009) (http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/2299f06ee419aa5_ek.pdf) (Erişim T: 31.12.2017)
- Karadeniz O. (2006), “Türkiye’de Çiftçilerin Sosyal Güvenliği Ve Sosyal Güvenlik Reformunun Çiftçiler Üzerine Olası Etkileri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt:8/4, 91
- Öztepe Durusoy N. ve Akbaş S. (2017), “Tarım Dışı Kendi Hesabına Çalışanların Sosyal Koruma İçindeki Durumu Ve Sosyal Güvenliğe Bakışı : Denizli Örneği,” *18. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi (Sosyal Politikada Dönüşümler) s. 239*
- Yükseller Z. ve Türkan E. (2008), “Türkiye’de Hane halkının İşgücü, Gelir, Harcama Ve Yoksulluk Açısından Analizi, *TÜSİAD*, s.26
- Tarımsal Ve Kırsal Geçimin Ulusal Cinsiyet Profili, Ülke Toplumsal Cinsiyet Değerlendirmesi, (<http://www.fao.org/3/a-i6192o.pdf>) (Erişim T.: 31.12.2017)
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) , Temel İşgücü İstatistikleri, www.tuik.gov.tr. (Erişim T. : 31.12.2017)
- 25.08.2016 tarih 29812 sayılı Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği

ÖZGEÇMİŞ

1985 Denizli doğumluyum. İlköğrenimi mi Dereçiftlik köyü ilkokulunda lise öğrenimi Denizli Anafartalar Lisesinde tamamladıktan sonra, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İşletme bölümünde başladığım Yükseköğrenimimi, 2007 yılı Muğla Üniversitesinden mezun olarak tamamladım.2007-2008 yılları arasında Tıkıroğlu Hazır Beton Ltd. Şti. de Finansman sorumlusu olarak başladığım çalışma hayatıma, 2008 yılında askerlik hizmetim nedeniyle ara verdim. Askerlik dönüşümde bir müddet İzmir de Netkom Telekomünikasyon adındaki firmada çalıştıktan sonra, 07.04.2011 yılında T.Vakıflar Bankası T.A.O işe başladım.14.08.2012 de buradaki görevimden SGK Denizli İl Müdürlüğüne atanmam nedeniyle istifa edip, SGK bünyesinde çalışmaya başladım. Halen Denizli SGK İl Müdürlüğü Honaz SGM Müdürlüğü bünyesinde aktif olarak çalışmaktayım. Herhangi bir sağlık problemim olmayıp, seyahat etmekten, yeni yerler keşfetmekten hoşlanırım.